

Talousnäkymät ja palkanmuodostus

Talousnäkymät ja palkanmuodostus

Julkaisija VALTIOEUVESTON KANSLIA		KUVAILEHTI 13.2.2013	
Julkaisun laji Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan raportti		Toimeksiantaja Valtioneuvoston kanslia	
Tekijät Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan sihteeristö (VM)		Toimielimen asettamispäivä 18.10.2012	
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Talousnäkymät ja palkanmuodostus Ekonomiska utsikter och lönebildning			
Tiivistelmä <p>Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan palkanmuodostuksen seurantaraportissa selvitetään ansioiden, hintojen ja ostovoiman sekä kilpailukyyn kehitystä ja kehitysnäkymiä. Toimikunta hyödyntää arvioissaan valtiovarainministeriön suhdanne-ennustetta, joka on julkaistu VM:n kansantalousosaston suhdannekatsauksessa 20.12.2012.</p> <p>Yleinen talouskehitys on todennäköisesti lähivuosina vaimeaa sekä kansainvälisessä taloudessa että Suomessa. Suomessa kasvu jää kuluvana vuonna 0,5 prosenttiin ja työllisyystilanne heikkenee. Vuonna 2013 ansioiden nousu hidastuu 2,4 %:iin ja inflaatio 2,2 %:iin. Arvonlisäveron kaikkien kantojen yhden prosenttiyksikön nosto kiihdyttää inflaatiota kuluvana vuonna noin 0,6 prosenttiyksikköä.</p> <p>Palkansaajien yhteenlaskettu reaaliostovoima supistuu tänä vuonna prosentilla. Edellisen kerran näin on käynyt 1990-luvulla. Ensi vuonna kehitys jatkuu samansuuntaisena, mutta työllisyystilanteen heikkeneminen pysähtyy minkä seurauksena palkansaajien yhteenlaskettujen reaalityulojen lasku jää hieman tämänvuotista pienemmäksi eli 0,5 prosenttiin.</p> <p>Tehdasteollisuuden suhteelliset yksikkötyökustannukset ovat edelleen korkeammalla tasolla kuin ennen finanssikiiriä vuonna 2007. Suomen kilpailukykyä rasittaa myös vaihtosuhteen heikkeneminen ja välituotteiden kautta tulevat kustannuspaineet. Erityisesti kallistuva energia on heikentänyt vaihtosuhteen kehitystä. Suomen tehdasteollisuudessa kustannuspaineet ovat viime vuosina tulleet vielä enemmän välituotteiden kuin suorien työvoimakustannusten puolelta.</p> <p>Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan kokoonpanoon kuuluvat: Seppo Aaltonen (MTK), Antti Aarnio (STTK), Jorma Antila (Metalliliitto), Margareta Heiskanen (KT), Jari Haapasalmi (EK), Eugen Koev (Akava), Jarkko Kivistö (SP), Olli Koski (SAK), Timo Lindholm (SY), Hannele Orjala (TK), Jussi Mustonen (EK), Seppo Nevalainen (STTK), Helena Pentti (SAK), Seppo Saukkonen (EK), Pekka Sinko (VNK), Pentti Tuominen (VM), Jonna Berghäll (VM), Jukka Pekkarinen (VM, pj.), Mikko Spolander (VM, vpj.), Meri Obstbaum (VM, siht.) ja Samuli Pietiläinen (VM, siht.).</p>			
Avainsanat palkanmuodostus, kilpailukyky, ostovoima			
Sarjan nimi ja numero Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan raportti 13.2.2013		Kieli Fi	Kokonaissivumäärä 35
Kustantaja Valtioneuvoston kanslia		Julkaisun jakelus Julkaisu PDF:nä: www.vnk.fi/julkaisut Lisätietoja: julkaisut@vnk.fi	
Taitto Valtioneuvoston kanslia, Anja Järvinen		Painopaikka Raportti julkaistaan ainoastaan sähköisesti PDF:nä	Luottamuksellisuus Julkinen

Utgivare STATSRÅDETS KANSLI		PRESENTATIONSBLAD 13.2.2013	
Typ av publikation Rapport av kommissionen för inkomst- och kostnadsutveckling		Uppdragsgivare Statsrådets kansli	
Författare Sekretariatet för utredningskommissionen för inkomst- och kostnadsutvecklingen (FM)		Datum då utredningen tillsattes 18.10.2012	
Publikationens namn Ekonomiska utsikter och lönebildning			
Referat <p>Inkomst- och kostnadsutvecklingsutredningskommissionens uppföljningsrapport om lönebildningen redogör för utvecklingen och utvecklingsutsikterna för inkomsterna, priserna och konkurrenskraften samt löntagarnas köpkraft. Kommissionen utnyttjar finansministeriets konjunkturöversikt i sina uppskattningar. Den prognos som utnyttjats ingår i konjunkturöversikten som finansministeriets ekonomiska avdelning gav ut den 20 december 2012.</p> <p>Den allmänna ekonomiska utvecklingen kommer förmodligen att bli svag både i den internationella ekonomin och i Finland. Tillväxten i den finska ekonomin blir endast 0,5 procent under innevarande år och sysselsättningsläget försvagas. År 2013 beräknas ökningen av de nominella inkomsterna avta till 2,4 procent och inflationen till 2,2 procent. Höjningen av samtliga mervärdesskattesatser med en procentenhet driver upp inflationen med 0,6 procentenheter under innevarande år.</p> <p>Löntagarnas sammanlagda reella köpkraft försvagas i år med en procent, för första gången sedan 1990-talet. Utvecklingstrenden fortsätter nästa år, men försvagningen av sysselsättningsläget kommer emellertid att upphöra och detta bidrar till att löntagarnas sammanlagda reella inkomster sjunker något mindre än under innevarande år, 0,5 procent.</p> <p>De relativa arbetskostnaderna per enhet i den finska tillverkningsindustrin är fortfarande på en högre nivå än före finanskrisen år 2007. Finlands konkurrenskraft belastas också av den försämrade bytesrelationen samt kostnadstrycket som kommer via prishöjningen på mellanprodukter. Utvecklingen av bytesrelationen har försvagats speciellt av den allt dyrare energin. Under de senaste åren har kostnaderna på mellanprodukter stigit betydligt mera än de direkta arbetskostnaderna i den finska tillverkningsindustrin.</p> <p>Utredningskommissionen för inkomst- och kostnadsutvecklingen består av: Seppo Aaltonen (MTK), Antti Aarnio (FTFC), Jorma Antila (Metallförbundet), Margareta Heiskanen (Kommunarbetsgivarna), Jari Haapasalmi (Finlands Näringsliv), Eugen Koev (Akava), Olli Koski (FFC), Timo Lindholm (FF), Hannele Orjala (Statistikcentralen), Jussi Mustonen (Finlands Näringsliv), Seppo Nevalainen (FTFC), Helena Pentti (FFC), Seppo Saukkonen (Finlands Näringsliv), Jarkko Kivistö (FB), Pekka Sinko (SRK), Pentti Tuominen (FM), Jonna Berghäll (FM), Jukka Pekkarinen (FM, ordf.), Mikko Spolander (VM, vice ordf.), Meri Obstbaum (FM, sekr.) och Samuli Pietiläinen (FM, sekr.).</p>			
Nyckelord lönebildning, konkurrenskraft, köpkraft			
Seriens namn och nummer Rapport av kommissionen för inkomst- och kostnadsutveckling 13.2.2013		Språk Fi	Sidantal 35
Förläggare Statsrådets kansli		Distribution Publikationen som PDF: www.vnk.fi/julkaisut Ytterligare information: julkaisut@vnk.fi	
Layout Statsrådets kansli, Anja Järvinen		Tryckort Rapporten publiceras endast elektroniskt som PDF-fil	Sekretessgrad Offentlig

Sisällys

TIIVISTELMÄ	7
1 Suhdannekuva vuosille 2013–2014.....	8
Yleinen talouskehitys	8
Ajankohtainen työmarkkinatilanne.....	9
Muutoksia veroissa ja etuuksissa.....	11
2 Ansiokehitys	13
Palkat	13
Ansiokehitykseen vaikuttavat rakenteelliset tekijät.....	15
3 Hinnat ja ostovoima	17
Hinnat	17
Palkansaajien ostovoima	18
4 Talouden kilpailukyky	21
Palkat, tuottavuus ja yksikkötyökustannukset Suomessa ja euroalueella	21
Kustannuskilpailukyky	23
Muut koko talouden kilpailukyvyn indikaattorit	26
Kilpailukyky ja tulonmuodostus	27
LIITTEET	31

TIIVISTELMÄ

Yleinen talouskehitys on todennäköisesti lähivuosina vaimeaa sekä kansainvälisessä taloudessa että Suomessa. Suomessa bruttokansantuote supistui viime vuonna ja vuoden lopun heikko taloudellinen kehitys vaikuttaa myös kuluvan vuoden kasvuun, joka jää 0,5 prosenttiin. Yksityisen kulutuksen näkymät ovat vaisut, sillä reaalityulojen kehitys on heikkoa ja työllisyystilanne heikkenee. Vuonna 2014 kansainvälisen talouden ennakoidaan virkoavan, mutta euroalueen talouskasvu pysyy hitaana. Suomen vienti kuitenkin lisääntyy ja investoinnit kääntyvät nousevalle uralle. Yksityinen kulutuskin lisääntyy ja BKT kasvaa 1,7 %.

Työllisyys kehittyi vuonna 2012 kaikkiaan hyvin suhteessa tuotantoon, mutta viimeisellä neljänneksellä alkanut heikkeneminen jatkuu kuluvana vuonna. Myös työttömyys kasvaa. Ensi vuonnakaan työllisyystilanteen ei odoteta merkittävästi parantuvan vaikka talous lähtee kasvuun mm. siksi, että työmarkkinoiden rakenteelliset ongelmat ovat lisääntyneet. Talouden rakennemuutoksen myötä teollisuustyöpaikat ovat vähentyneet ja uusia työpaikkoja syntynyt palvelualueille. Avoimia työpaikkoja on edelleen suhteellisen runsaasti, mutta riski rakenteellisen työttömyyden kasvuun lisääntynyt.

Nimelliset ansiot kohosivat vuonna 2012 arviolta 3,5 %. Kuluvana vuonna ansioiden nousu hidastuu, sillä raamisopimukseen kuuluva toinen korotus on viimevuotista matalampi ja talouskasvu on vähäistä. Kuluttajahinnat kohosivat viime vuonna keskimäärin 2,8 prosenttia, mutta alkaneena vuonna inflaatio hidastuu 2,2 %:iin. Viime vuonna välillisen verotuksen kiristyminen vaikutti noin prosenttiyksikön verran hintojen nousuun ja tänä vuonna arvonlisäveron kaikkien kantojen yhden prosenttiyksikön nosto kiihdyttää inflaatiota noin 0,6 prosenttiyksikköä.

Palkansaajien yhteenlaskettu käytettävissä oleva reaalityulo supistuu tänä vuonna prosentilla. Edellisen kerran näin on käynyt 1990-luvulla. Ensi vuonna kehitys jatkuu samansuuntaisena, mutta työllisyystilanteen heikkeneminen pysähtyy minkä seurauksena palkansaajien yhteenlaskettujen reaalityulojen lasku jää hieman tämänvuotista pienemmäksi eli 0,5 prosenttiin.

Tehdasteollisuuden kilpailukyky on edelleen heikommalla tasolla kuin ennen finanssikriisiä vuonna 2007. Jos kilpailukykyä tarkastellaan talouskasvun kerryttämisen näkökulmasta, sitä rasittaa Suomen vaihtosuhteen heikkeneminen ja välituotteiden kautta tulevat kustannuspaineet. Erityisesti kallistuva energia on heikentänyt vaihtosuhteen kehitystä. Suomen tehdasteollisuudessa kustannuspaineet ovat viime vuosina tulleet vielä enemmän välituotteiden kuin suorien työvoimakustannusten puolelta.

1 Suhdannekuva vuosille 2013–2014

Yleinen talouskehitys

Yleinen talouskehitys on todennäköisesti vaimeaa vuosina 2013 ja 2014. Maailmantalouden ja maailmankaupan kasvu on hidasta ja erityisesti euroalueen talouskehitys tulee olemaan heikkoa. Viime vuonna euroalueen talouden aktiviteetti laski 0,5 prosenttia, eikä kasvua kerry kuluvanakaan vuonna. Ulkoisen ympäristön heikkoudella on merkittävä vaikutus myös Suomen talouskehitykseen.

Vuonna 2012 Suomen bruttokansantuotteen arvioidaan supistuneen 0,1 %. Yksityinen kulutus kehittyi kuitenkin varsin myönteisesti. Nettoviennin vaikutus kasvuun oli myös positiivinen, mutta tämä johtui tuonnin supistumisesta vielä vientiä enemmän. Aktiviteettia alensi investointien supistuminen 2,3 %:lla sekä varastojen purkaminen ja tilastovirheen poikkeuksellisen suuri negatiivinen vaikutus. Suuren tilastovirheen takia on syytä varautua siihen, että vuositilinpudon valmistuessa myös vuoden sisäinen kasvuprofiili muuttuu.

Viime vuoden lopun heikko taloudellinen kehitys vaikuttaa myös kuluvan vuoden kasvuun negatiivisen kasvuperinnön johdosta. Tämän vuoden kasvun ennustetaan jäävän vaimeaan 0,5 %:iin, vaikka kasvun odotetaan kohenevan vuoden loppua kohti. Ulkomaankaupassa viennin arvo nousee tuontia suuremmaksi, ja siten kauppatase kääntyy lievästi positiiviseksi. Palvelutase sekä tuotannontekijäkorvaukset ja tulonsiirrot pysyvät kuitenkin negatiivisina, ja näin ollen myös vaihtotase pysyy 1,2 % alijäämäisenä suhteessa BKT:hen. Yksityisen kulutuksen näkymät ovat kuluvana vaisut, sillä reaalityulojen kehitys on heikkoa ja työllisyystilanne heikkenee. Kotitalouksien velkaantuminen jatkuu edelleen tulokehitystä nopeampana. Yksityiset investoinnit jatkavat laajapohjaista alenemistään. Tulevan kasvupotentiaalin kannalta erityisen ongelmallista on kone- ja laiteinvestointien aleneminen.

Vuonna 2014 kansainvälisen talouden ennakoidaan virkoavan. Maailmantalous kasvaa tuolloin hieman yli 4 prosenttia ja maailmankauppa lähes 6 prosenttia. Euroalueen talouskasvu pysyy kuitenkin hitaana, vuosikasvun ollessa noin prosentin luokkaa. Kansainvälisen talouden aktiiviteetin nousun ja epävarmuuden pienentymisen ansiosta Suomen vienti lisääntyy ja investoinnit kääntyvät nousevalle uralle. Yksityinen kulutuskin lisääntyy ja BKT:n ennustetaan kasvavan 1,7 %.

Sekä lyhyet että pitkät reaalkorot ovat laskeneet ajan mittaan ja lyhyet reaalkorot ovat olleet monissa teollisuusmaissa negatiivisia jo kolme vuotta. Euroalueella sekä korot että rahoitusmarkkinat ovat eriytyneet voimakkaasti ja kriisimaissa korot ovat monta prosenttiyksikköä korkeammat kuin parhaan luokituksen maissa. Keskinäisen epäluottamuksen vuoksi rajat ylittävä rahoitus on vähentynyt euroalueella. Sekä lyhyiden että pitkien korkojen ennakoidaan pysyvän tänä vuonna poikkeuksellisen matalina – paitsi kriisimaissa – ja aloittavan normalisoitumisen vasta vuoden jälkimmäisellä puoliskolla.

Tehdyt päätökset koskien esimerkiksi pankkivalvontaa ja Euroopan vakausmekanismia ovat rauhoittaneet tilannetta euroalueella. Talouskehitykseen sisältyvät riskit ovat kuitenkin edelleen pääosin negatiivisia ja liittyvät suurelta osalta euroalueen kriisin mahdolliseen uudelleen kärjistymiseen julkisen sektorin velkaantumisen jatkuessa kriisimaissa.

Ajankohtainen työmarkkinatilanne

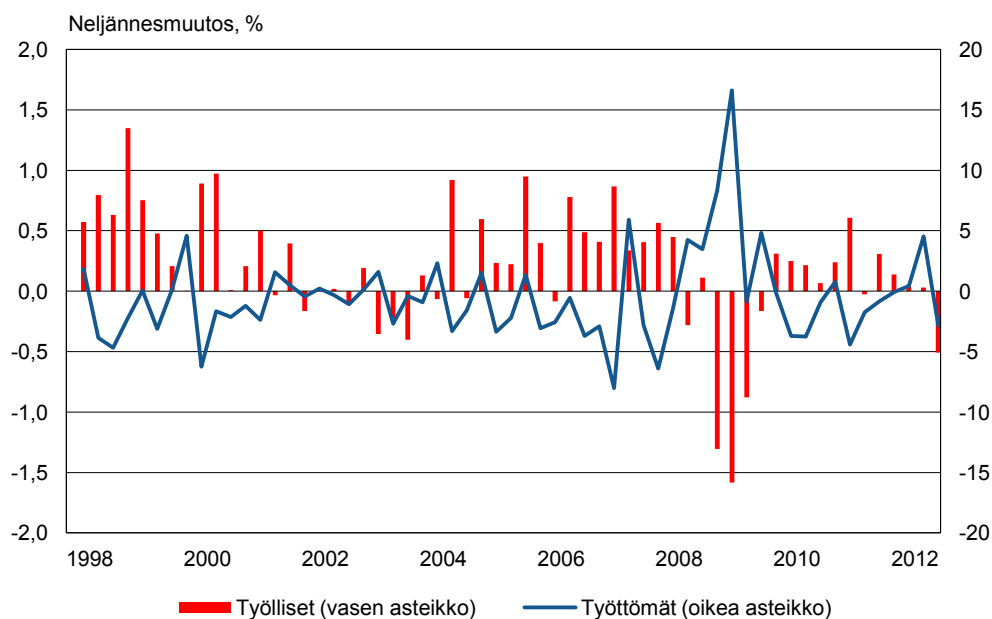
Työllisyys kehittyi vuonna 2012 hämmästyttävän hyvin suhteessa tuotantoon. Työllisten määrä lisääntyi 0,4 % edellisestä vuodesta, vaikka tuotanto hieman supistui. Yhtenä taustatekijänä suhdanteeseen nähden myönteiselle työllisyyskehitykselle on talouden rakennemuutos, jossa teollisuustyöpaikkojen määrän vähentyessä uusia työpaikkoja on syntynyt työvoimavaltaisemmille palvelualoille.

Vuoden 2012 viimeisellä neljänneksellä työllisyys kääntyi selkeään laskuun (kuvio 1) ja heikkenemisen odotetaan jatkuvan kuluvana vuonna. Ensi vuonna työllisten määrän ei odoteta lisääntyvän, vaikka talous lähtee kasvuun. Yritykset eivät ole tähän mennessä turvautuneet mittaviin irtisanomisiin huonosta tuotantokehityksestä huolimatta, mikä on teollisuudessa tarkoittanut tuottavuuden alenemista yhteensä miltei 5 prosenttia viimeisen kolmen vuoden aikana. Tämän johdosta tarvetta uuden työvoiman palkkaamiselle ei välttämättä kasvun alkuvaiheessa ole. Työvoiman pysyessä lähes muuttumattomana, alkava kasvu parantaa tuottavuutta.

Työttömyysaste kääntyi kesän 2012 jälkeen nousuun, mutta vuoden keskimääräisiä tilanteita vertailtaessa edelleen hiukan laski vuodesta 2011. Kuluvana vuonna työttömyyden kasvu jatkuu ja vuosikeskiarvoksi ennustetaan 8,1 %. Työvoimatutkimuksen mukainen työttömyyskehitys eroaa tällä hetkellä poikkeuksellisen paljon rekisteröidystä työttömyydestä, joka kääntyi selkeään kasvuun jo huhtikuussa 2012. Työvoimatoimistoissa vaikuttaa siis olevan rekisteröityinä runsaasti työttömiä työnhakijoita, jotka eivät aktiivisesti etsi töitä. Osaltaan tätä joukkoa kasvattaa työttömyyseläkeputken ikärajan asteittainen nosto, jonka myötä ikääntyneet työttömät kirjautuvat työnvälityksen työttömiin työnhakijoihin. Vuonna 2014 työttömyyden arvioidaan paranevan vain vähän. Työmarkkinoiden rakenteellisten ongelmien ennakoidaan osaltaan hidastavan työttömyyden vähenemistä.

Vuodet 2012–2014 ovat työikäisen väestön nopeimman supistumisen aikaa (keskimäärin n. 17 000 henkilöä vuosittain), joten työvoima alkaa tarkasteluajanjaksolla pienentyä. Osallistumisasteen ennakoidaan kuitenkin edelleen kasvavan, sillä työvoima pienenee hitaammin kuin työikäinen väestö.

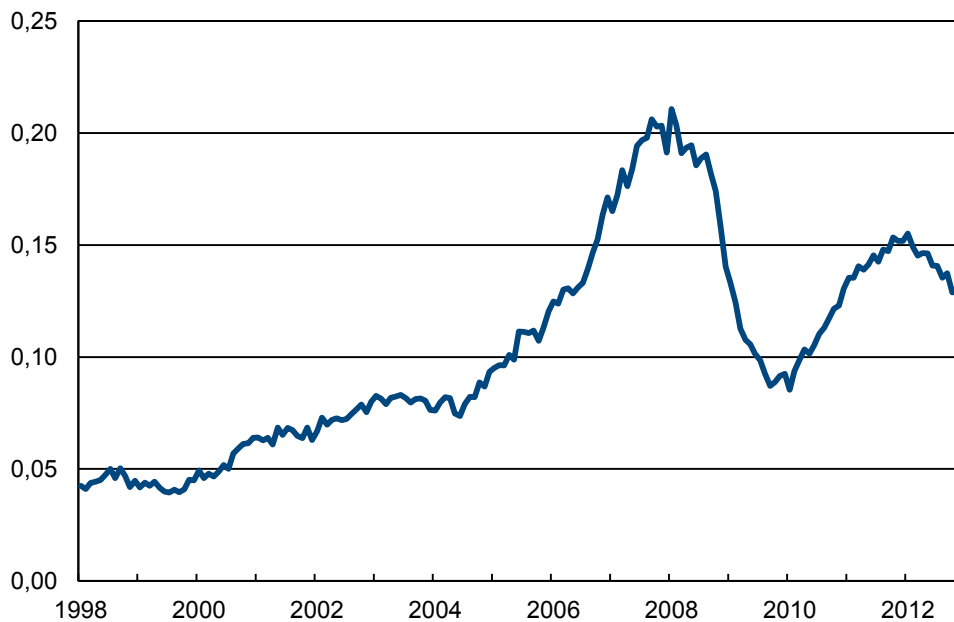
Kuvio 1 Työllisyys ja työttömyys

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus

Yksi indikaattori työmarkkinoiden suhdannetilanteesta on avoimien työpaikkojen suhde työttömiin työnhakijoihin (kuvio 2). Mitä korkeampi tämä suhdeluku on, sitä kireämpi on työmarkkinatilanne. Yrityksillä on tällöin hankalampaa löytää työntekijöitä, kun työnhakijoita on vähemmän yhtä vakanssia kohti. Tyypillisesti näin käy korkeasuhdanteessa. Vastaavasti, työttömien työnhakijoiden on kireillä työmarkkinoilla helpompi löytää työpaikka. Kuviosta 2 nähdään, että avoimien työpaikkojen suhde työttömiin työnhakijoihin alkoi pienentyä viime vuoden keväällä talouskasvun hidastumisen seurauksena. Suhdeluku on silti edelleen melko korkealla tasolla 2000-luvun keskiarvoon nähden.

Kuvio 2 Avoimien työpaikkojen ja työttömien työnhakijoiden suhde

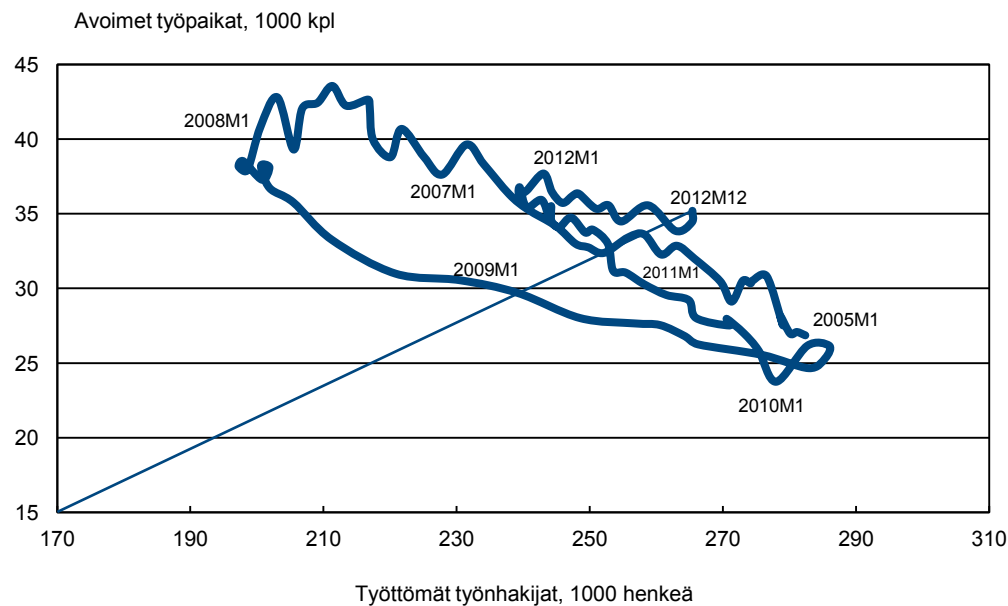
Lähde: Työnvälitystilasto

Työmarkkinoiden toimivuutta voidaan puolestaan tarkastella kuvion 3 avulla¹, joka kuvaa avoinna olevien työpaikkojen ja työttömien työnhakijoiden suhdetta vuosina 2005–2012. Mitä enemmän on samanaikaisesti avoinna olevia työpaikkoja ja työttömiä työnhakijoita, sitä huommin työmarkkinat toimivat ja päinvastoin. Avointen työpaikkojen lisääntymisen pitäisi vähentää työttömien työnhakijoiden määrää, ellei työnhakijoiden ja työpaikkojen yhteensopivuudessa ole ongelmia.

Jos verrataan tilannetta viime vuoden lopussa vuoden 2009 alun tilanteeseen, havaitaan että suurempaa määrää avoimia työpaikkoja vastaa myös suurempi määrä työttömiä. Työmarkkinoiden yhteensopivuus- eli kohtaanto-ongelmat ovat siis lisääntyneet finanssikriisiä seuranneen taantumun myötä. Tämä on seurausta mm. siitä, että uudet työpaikat ovat viime vuosina syntyneet eri aloille ja alueille kuin mistä työpaikkoja on tuhoutunut. Käyrän siirtyminen ulospäin kertookin siitä, että työmarkkinoiden kyky tuottaa uusia työsuhteita on heikentynyt ja riski rakenteellisen työttömyyden kasvuun lisääntynyt.

¹ Nk. Beveridge-käyrä, josta käytetään myös nimitystä UV-käyrä, missä U viittaa työttömyyteen (unemployment) ja V avoimiin työpaikkoihin (vacancies).

Kuvio 3 Työmarkkinoiden kohtaanto

Lähde: Työnvälitystilasto

Muutoksia veroissa ja etuuksissa

Seuraavassa on luettelon omaisesti tiivistetty ne veroja ja sosiaalietuuksia koskevat muutokset, jotka vaikuttavat tässä raportissa tarkasteltuihin tuloihin ja kustannuksiin lähivuosina. Ne on jaettu ansiotuloista kannettaviin veroihin, jotka vaikuttavat suoraan käytettävissä oleviin nettotuloihin sekä välilliseen verotukseen, joka kuluttajahintojen kautta niin ikään vaikuttaa ostovoimakehitykseen. Lisäksi luettelo sisältää sosiaalietuuksia ja yritysten veroja koskevat muutokset.

Ansiotuloista kannettavat verot

- Inflaatiotarkistusten tekemättä jättäminen 2013 ja 2014
- Työtulo- sekä perusvähennyksen korotus
- Solidaarisuusvero, eli uusi tuloluokka valtioverotuksessa yli 100 000 euron ansiotuloille vuosina 2013–2015
- Yleisradiovero 2013
- Keskimääräinen kunnallisvero kiristyy 0,1 prosenttiyksikköä v. 2013

Välillisesti kannettavat verot

- Kaikkien arvonlisäverokantojen sekä vakuutusmaksuveron korotus yhdellä prosenttiyksiköllä v. 2013
- Asunto-osakkeiden ja kiinteistöyhtiöiden osakkeiden varainsiirtoveron verokanta 1,6 %:sta 2 %:iin v. 2013. Kiinteistöyhtiöiden velkaosuus lisätään varainsiirtoveron veropohjaan
- Liikennepolttoaineverojen korotukset v. 2012 ja v. 2014. Jäteveron korotus v. 2013 sekä turpeen veron korotus v. 2013 ja v. 2015
- Makeis- ja virvoitusjuomaveron pohjan laajennus ja tasokorotukset v. 2011–2012
- Alkoholi- ja tupakkaverotuksen kiristys v. 2012
- Eräiden työvoimavaltaisten palveluiden alennetun ALV-kokeilun päätyminen sekä sanomaja aikakauslehtien ALV v. 2012
- Auto- ja ajoneuvoverotuksen kiristyminen v. 2012–2013

Yritysverotus

- Yhteisöverokannan alentaminen 24,5 prosenttiin v. 2012
- T&K-verokannustin, jonka kautta yrityksille hyvitetään yhteisöverosta T&K-henkilöstön palkkakustannuksia vuosina 2013–2015
- Tuotannollisiin investointeihin sovelletaan korotettuja poisto-oikeuksia 2013–2015
- Hallitusohjelman mukainen pankkivero käyttöön v. 2013 ja ns. windfall-vero v. 2014

Etuudet

- Työmarkkinatuen tarveharkinta poistetaan puolison tulojen osalta
- Eräisiin etuuksiin ylimääräinen ja tilapäinen indeksitarkistus v. 2013 ALV-kannan nousun vuoksi
- Lapsilisien indeksijääditys vuosina 2013–2015

Taulukko 1 Keskeiset ennusteluvut (VM)

	2011	2009	2010	2011	2012**	2013**	2014**
	mrd. euroa	määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	189	-8,5	3,3	2,7	-0,1	0,5	1,7
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	78	-17,2	6,9	5,7	-2,6	0,5	3,8
Kokonaistarjonta	268	-11,2	4,3	3,6	-0,8	0,5	2,3
Tavaroiden ja palvelujen vienti	77	-21,3	7,5	2,6	-1,7	1,1	4,2
Kulutus	151	-1,7	2,1	1,8	1,3	0,6	1,2
yksityinen	105	-2,9	3,3	2,4	1,5	0,6	1,4
julkinen	46	1,1	-0,3	0,4	0,8	0,6	0,8
Investoinnit	37	-13,2	1,9	6,8	-2,3	-2,8	2,8
yksityiset	32	-15,7	3,5	7,7	-3,1	-3,4	3,3
julkiset	5	4,9	-7,6	0,6	3,3	1,0	-0,2
Kokonaiskysyntä	268	-11,2	4,3	3,6	-0,8	0,5	2,3
kotimainen kysyntä	191	-6,2	2,9	4,5	-0,5	0,2	1,6
		2009	2010	2011	2012**	2013**	2014**
Palvelut, määrän muutos, %		-4,7	1,6	2,3	0,2	0,7	1,6
Koko teollisuus, määrän muutos, %		-22,7	8,3	0,9	-1,1	1,4	3,0
Työn tuottavuus, muutos, %		-5,8	3,0	0,8	-0,6	0,7	1,4
Työlliset, muutos, %		-2,9	-0,4	1,1	0,5	-0,3	0,0
Työllisyysaste, %		68,3	67,8	68,6	69,1	69,1	69,3
Työttömyysaste, %		8,2	8,4	7,8	7,7	8,1	8,0
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %		0,0	1,2	3,4	2,8	2,2	2,1
Ansiotasoindeksi, muutos, %		4,0	2,6	2,7	3,5	2,4	2,5
Vaihtotase, mrd. euroa		3,4	2,9	-2,2	-3,0	-2,4	-1,8
Vaihtotase, % BKT:sta		2,0	1,6	-1,2	-1,5	-1,2	-0,9
Lyhyet korot (Euribor 3 kk), %		1,2	0,8	1,4	0,5	0,3	0,7
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %		3,7	3,0	3,0	1,9	1,7	2,1
Julkisyhteisöjen menot, % BKT:sta		56,1	55,8	54,8	55,4	56,2	56,1
Veroaste, % BKT:sta		42,7	42,4	43,3	43,4	44,2	44,5
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta		-2,7	-2,8	-0,9	-1,6	-1,5	-0,9
Valtion rahoitusjäämä, % BKT:sta		-4,8	-5,6	-3,3	-3,6	-3,0	-2,4
Julkisyhteisöjen bruttovelka (EMU), % BKT:sta		43,5	48,6	49,0	53,2	56,1	57,2
Valtionvelka, % BKT:sta		37,3	42,0	42,1	43,3	46,0	46,9

2 Ansiokehitys

Palkat

Työmarkkinaosapuolten marraskuussa 2011 neuvottelema raamisopimus määrittää nimellisten ansioiden kehitystä hyvin kattavasti vielä vuonna 2013². Raamisopimuksen mukaisten palkan- korotusten arvioidaan nostaneen ansiotasoindeksiä vuonna 2012 vajaat kolme prosenttia, kun edellisenä vuonna sopimuskorotukset myötävaikuttivat kahden prosentin verran ansiotasoin- deksin kohoamiseen. Sopimukseen vuonna 2012 sisältyvä, 150 euron kertaerä vaikutti osaltaan nimellisansioiden nousuvauhdin kiihtymiseen. Kun huomioidaan myös muiden tekijöiden kuin sopimuskorotusten vaikutus, nimellinen ansiotasoindeksi kohosi viime vuonna arviolta 3,5 %.

Vuonna 2013 ansiotasoindeksin nousun ennakoidaan hidastuvan, kun raamisopimukseen kuu- luva toinen korotus on ensimmäistä korotusta matalampi ja muiden ansioita kasvattavien teki- jöiden osuuden arvioidaan olevan yhtä suuri kuin kuluvana vuonna. Sopimuskorotukset nosta- vat ansioita tänä vuonna keskimäärin 1,8 % ja muut tekijät mukaan lukien ansiotasoindeksin odotetaan kohoavan 2,4 %. Vuoden 2014 ansiotason kehitys riippuu uusien työ- ja virkaehto- sopimusten sisältämisestä palkankorotuksista. Teknisenä oletuksena vuoden 2014 ansiokehityk- selle valtiovarainministeriö ennustaa 2,5 prosentin kasvua ansiotasoindeksillä mitattuna.

Tilinpidon mukaisten keskiansioiden, eli kotimainen palkkasumma jaettuna palkansaajien te- kemillä työtunneilla, arvioidaan kasvaneen viime vuonna 3,2 prosenttia, eli hieman hitaammin kuin ansiotasoindeksi. Kuluvana vuonna keskiansioiden kasvu hidastuu 2,2 prosenttiin, sillä työllisten määrän supistuminen pienentää vielä palkkasummaa, mutta palkansaajien työtunnit pysyvät samalla tasolla kuin viime vuonna. Keskiansiot kasvavat siis tänäkin vuonna hiukan hitaammin kuin ansiotasoindeksi, johon eivät vaikuta muutokset työpanoksessa.

Taulukossa 2 on eritelty ansiotasoindeksin ja säännöllisen ansion indeksin mukainen ansiokehi- tys työnantajasektoreittain sekä jaettu muutos sopimuspalkkoihin ja muihin tekijöihin. Kuviossa 4 on puolestaan kuvattu ansiokehitys vuosina 2002–2012 sekä ansiotasoindeksin että keskian- sioiden mukaan.

² Raamisopimuksen sisältöä on käyty läpi tarkemmin Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan tammikuun 2012 Talousnäkyvät ja palkanmuodostus -raportissa.

Taulukko 2 Ansiokehitys vuosina 2010–2012, ATI 2010=100

	Keskimäärin edellisestä vuodesta, %			Edellisen vuoden viimeisestä neljänneksestä, %	
	2010	2011	2012*	IV/2011	IV/2012
Ansiotasoindeksi	2,6	2,7	3,5	2,9	3,2
Sopimuspalkkaindeksi	2,0	2,0	2,9	2,4	2,4
Muut tekijät	0,6	0,7	0,6	0,5	0,8
Yksityinen sektori	2,3	2,5	3,5	2,8	3,3
Sopimuspalkkaindeksi	1,7	2,0	2,9	2,4	2,4
Muut tekijät	0,6	0,5	0,6	0,4	0,9
Teollisuus	1,7	2,2	3,3	2,4	3,1
Sopimuspalkkaindeksi	1,1	1,8	2,7	2,2	2,1
Muut tekijät	0,6	0,4	0,6	0,2	1,0
Valtio	3,3	3,7	3,6	3,6	3,4
Sopimuspalkkaindeksi	2,7	2,1	2,7	2,0	2,8
Muut tekijät	0,6	1,6	0,9	1,6	0,6
Kunnat	3,4	3,0	3,4	3,1	2,6
Sopimuspalkkaindeksi	3,0	2,2	3,0	2,4	2,3
Muut tekijät	0,4	0,8	0,4	0,7	0,3

Säännöllisen ansion¹⁾ kehitys vuosina 2010–2012, SANI 2010=100

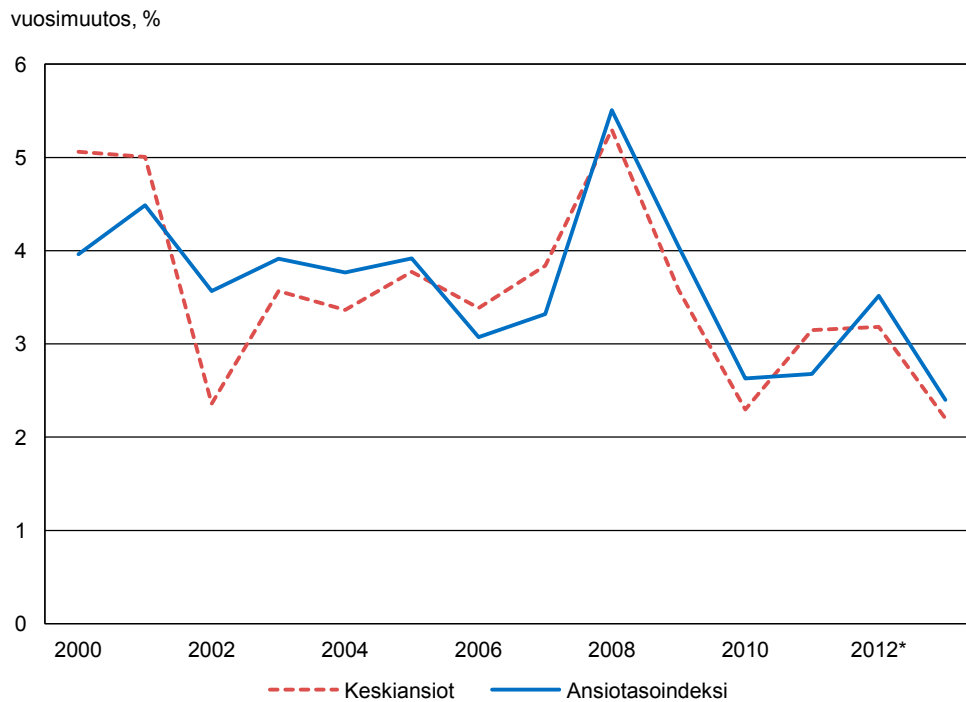
	Keskimäärin edellisestä vuodesta, %			Edellisen vuoden viimeisestä neljänneksestä, %	
	2010	2011	2012*	IV/2011	IV/2012
Ansiotasoindeksi	2,6	2,5	3,2	2,7	2,9
Sopimuspalkkaindeksi	2,0	2,0	2,6	2,3	2,2
Muut tekijät	0,6	0,5	0,6	0,4	0,7
Yksityinen sektori	2,2	2,4	3,1	2,6	3,0
Sopimuspalkkaindeksi	1,7	2,0	2,5	2,4	2,1
Muut tekijät	0,5	0,4	0,6	0,2	0,9
Teollisuus	1,7	2,1	2,9	2,3	2,7
Sopimuspalkkaindeksi	1,0	1,8	2,3	2,2	1,7
Muut tekijät	0,7	0,3	0,6	0,1	1,0
Valtio	3,4	3,6	3,3	3,5	3,0
Sopimuspalkkaindeksi	2,7	2,1	2,3	2,0	2,4
Muut tekijät	0,7	1,5	1,0	1,5	0,6
Kunnat	3,4	2,6	3,3	2,8	2,5
Sopimuspalkkaindeksi	3,0	1,9	2,9	2,0	2,2
Muut tekijät	0,4	0,7	0,4	0,8	0,3

1) Säännöllisen ansion indeksi ei sisällä kertaeriä ja tulospalkkioita.

*Valtiovarainministeriön ennuste.

Lähde: Tilastokeskus

Kuvio 4 Ansiokehitys v. 2000–2013

Lähde: Tilastokeskus, VM

Ansiokehitykseen vaikuttavat rakenteelliset tekijät

Finanssikriisin jälkeen Suomen talouden palveluvaltaistuminen on kiihtynyt ja teollisuudesta on kadonnut kymmeniä tuhansia työpaikkoja. Samanaikaisesti väestön ikääntyminen on alkanut supistaa 15–64-vuotiaiden työikäisten lukumäärää. Käynnissä olevan rakennemuutoksen voidaan odottaa heijastuvan myös palkanmuodostukseen ja rakenteellisten tekijöiden merkitys ansiokehityksen seurannassa kasvaa. Ansiokehitystä voivat selittää muun muassa henkilöstön vaihtuvuus, toimialarakenteen, vaativuus- ja koulutustason, ikärakenteen, työtehtävien ja työajan muutokset. Lisäksi rakenteellisten tekijöiden vaikutusta voidaan tarkastella eri tasoilla kuten yritys-, toimiala-, sopimusala ja sektoritasolla.

Viime toimikaudellaan tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunta päätti lisätä ensisijaisesti ammattirakenteen, palkkausmuodon ja toimialan muutosten vaikutusten tarkastelua toimikunnan vakituudessa ansiokehitysseurannassa. Tilastokeskus on tämän johdosta uudistanut ansiotasoindeksin laskentaa siten, että se on saatavissa myös ammattirakenteen mukaan vakioituna. Uudistuksen ansiosta ansiokehityksestä voidaan erottaa ammattirakenteen muutoksen vaikutuksia. Eri alojen ansiokehitystä voidaan myös vertailla entistä vertailukelpoisemmin ja vertailu voidaan nyt ulottaa myös eri ammattitasojen ansiokehitykseen. Uudistetun ansiotasoindeksin mukainen ammattirakennetarkastelu aloitetaan seuraavassa palkanmuodostuksen seurantaraportissa kesäkuussa 2013.

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos on selvittänyt rakenteellisten tekijöiden merkitystä ansiokehitykseen teollisuudessa vuosina 1995–2010³. Rakenteelliset tekijät vaikuttivat tuolla ajanjaksolla ansiokehitystä hidastavasti keskimäärin n. 0,2 prosenttiyksikön verran vuosittain. Taustalla on kaksi erisuuntaista vaikutusta. Tehtävärakenteiden muutos (ammattirakenteiden ja yritysra-
kenteiden muutos) nosti ansiokehitystä teollisuudessa (+0,56 prosenttiyksikköä keskimäärin vuodessa), sillä korkeapalkkaisten tehtävien osuus kasvoi. Henkilörakenteiden muutos puolestaan vaikutti keskipalkkojen nousua hidastavasti (-0,78 prosenttiyksikköä keskimäärin vuodessa), sillä uusien työntekijöiden palkat ovat vanhoja työntekijöitä alhaisemmat. Etlan selvityksen keskeinen tulos oli myös, että rakennemuutoksilla on huomattava vaikutus palkkojen suhdan-
nevaihteluun. Rakennemuutokset vaimentavat keskipalkkojen vaihtelua yli suhdanteiden.

³ Asplund – Kauhanen – Maliranta (2012): ”Työtehtävien ja palkkojen dynamiikka”, Etila / Taloustieto

3 Hinnat ja ostovoima

Hinnat

Kuluttajahinnat kohosivat viime vuonna keskimäärin 2,8 prosenttia kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitattuna. Vuoden aikana inflaatio hidastui alkuvuoden noin kolmesta prosentista loppuvuoden runsaaseen kahteen prosenttiin. Valtiovarainministeriön ennuste alkaneen vuoden inflaation keskiarvoksi on 2,2 %. Lähikuukausina inflaatio hidastunee hiukan, mutta kiihtyy vuoden loppua kohden.

Alkuvuonna 2012 hintojen nousua vauhditti mm. edellisestä vuodesta kohonneet asunto- ja kulutusluottojen korot sekä ennätyskorkealle kohonneet liikenteen polttoaineiden hinnat. Lisäksi asuntojen vuokrat kohosivat alkuvuonna nopeasti. Vuoden keskivaiheilla tuore-elintarvikkeet alkoivat kallistua, kun huonot sääolosuhteet haittasivat kasvukautta Suomessa. Huonot saatoennusteet mm. Pohjois-Amerikassa ja Venäjällä nostivat viljojen ja eläinrehujen hinnat raaka-ainepörsseissä korkealle, mutta sittemmin ne ovat alentuneet.

Vuoden loppupuolella inflaatio alkoi hidastua, vaikka tuore-elintarvikkeiden ja useimpien palveluiden hintojen nousu jatkuikin nopeana. Selittäjiä olivat mm. liikenteen polttoaineiden ja jalostettujen elintarvikkeiden inflaation hidastuminen. Heijastaen sateista kesää, lähes koko alkuvuoden laskusuunnassa ollut sähkön hinta painui tuntuvasti edellisen vuoden tason alapuolelle loppukesällä. Koko vuoden jatkunut viitekorkojen aleneminen alkoi hidastaa inflaatiota merkittävästi syksyllä. Lisäksi inflaatiota hidasti mm. viestintäpalveluiden ja elektroniikan hintojen aleneminen alkuvuottakin nopeampaa vauhtia.

Useat välillisen verotuksen muutokset tulivat voimaan alkuvuoden 2012 aikana. Vuoden alussa makeis-, virvoitusjuoma-, alkoholi- ja tupakkaverot nousivat. Lisäksi polttoaineverotus kiristyi ja auto- ja ajoneuvovero nousivat. Kuluttajahintoihin vaikuttivat myös eräiden palveluiden alennetun arvonlisäverokokeilun päättyminen sekä sanoma- ja aikakauslehtien tilausmaksujen siirtyminen nollaverokannasta 9 prosentin arvonlisäverokantaan. Useimmat veromuutokset välittyivät kuluttajahintoihin täysimääräisesti. Yhteensä veromuutokset vaikuttivat noin prosenttiyksikön koko vuoden inflaatiosta. Koska esimerkiksi autovero nousi vasta huhtikuun alussa ja tupakkatuotteita myytiin varastosta vanhalla verolla toukokuun alkuun asti, viime vuoden veromuutokset vaikuttavat inflaatioon vielä vuoden 2013 alkuvuoden aikana.

Alkaneena vuonna kuluttajahintaindeksin ennustetaan nousevan keskimäärin runsaat kaksi prosenttia. Nousua selittävät mm. öljynhinnan maltillinen kohoaminen, tuore-elintarvikkeiden nopeana jatkuva inflaatio, ja toisaalta mm. palveluiden kuluttajahintojen nousu. Viitekorkojen lasku on päättynyt, mutta niiden lasku viime vuoden aikana vaikuttaa vielä alkuvuoden aikana inflaatiota hidastavasti. Arvonlisäveron kaikkien kantojen yhden prosenttiyksikön nosto kiihdyttää inflaatiota noin 0,6 prosenttiyksikköä.

Taulukko 3 Kuluttajahintaindeksi joulukuussa 2012

	2012/2011		12-2012/12-2011	
	Vuosi-inflaatio (%)	Vaikutus indeksiin (%-yks.)	Viim. 12 kk muutos (%)	Vaikutus indeksiin (%-yks.)
Kokonaisindeksi	2,8	2,8	2,4	2,4
Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat	5,2	0,7	5,7	0,8
Alkoholijuomat ja tupakka	7,0	0,4	7,0	0,4
Vaatetus ja jalkineet	2,6	0,1	1,8	0,1
Asuminen, vesi, sähkö ja muut	1,7	0,4	-0,4	-0,1
Kalusteet, kodinkoneet, kodinhoito	1,6	0,1	1,6	0,1
Terveys	0,3	0,0	0,4	0,0
Liikenne	4,5	0,6	5,5	0,7
Viestintä	-6,4	-0,1	-7,9	-0,2
Kulttuuri ja vapaa-aika	0,5	0,1	0,8	0,1
Koulutus	1,8	0,0	3,5	0,0
Ravintolat ja hotellit	3,8	0,3	4,8	0,3
Muut tavarat ja palvelut	3,8	0,3	4,8	0,3

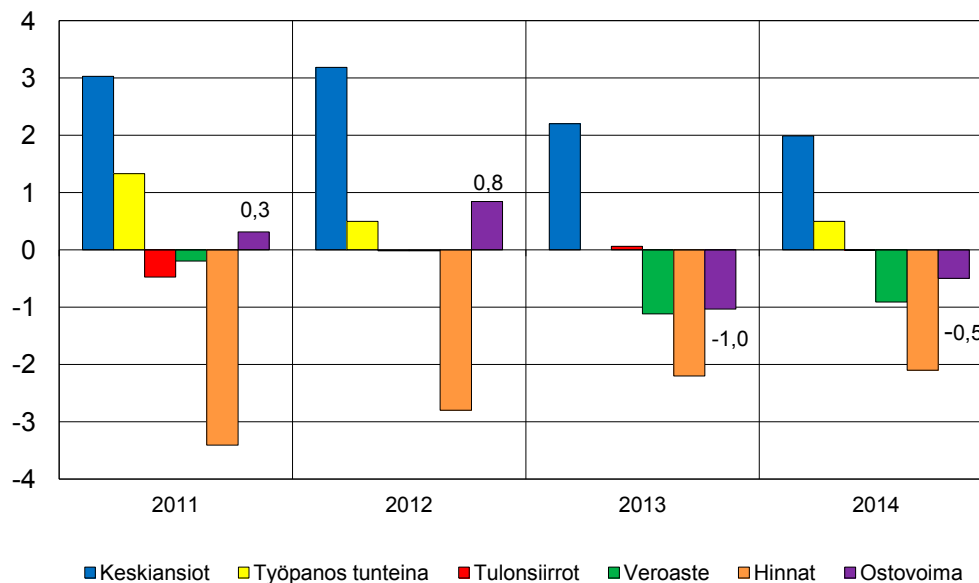
Lähde: Tilastokeskus

Palkansaajien ostovoima

Kansainvälisen talouden heikko kehitys ja Suomen vientiteollisuuden vaikeudet ovat nykyisessä suhdannetilanteessa korostaneet kotimaisen kysynnän merkitystä. Talouskasvu onkin perustunut aiempaa enemmän kotimaiseen kysyntään, josta merkittävimmän erän muodostaa yksityinen kulutus. Palkansaajien ostovoiman kehityksellä on puolestaan keskeinen asema kulutuskäyttäytymisen kannalta. Vuonna 2011 kansantalouden tilinpidon tietojen mukaan palkkasumma oli 78 mrd. euroa. Vertailun vuoksi samaan aikaan kansantaloudessa maksetut eläkkeet olivat yli 25 mrd. euroa ja verottajan tietojen mukaan pääomatulot olivat yli 10 mrd. euroa. Palkkasumma muodostaa siten paitsi palkansaajien niin myös koko talouden kannalta merkittävimmän ostovoimaan vaikuttavan tekijän.

Kuvio 5 Palkansaajien ostovoima

Palkansaajien ostovoiman muutos (%) ja osatekijöiden vaikutus (%-yksikköä)

Oheisessa laskelmassa tarkastellaan palkkasumman sekä palkansaajien saamien tulonsiirtojen reaalista kehitystä verojen jälkeen, eli ostovoimaa. Keskiansioilla tarkoitetaan, kuten luvussa 2, koko talouden palkkasummaa jaettuna palkansaajien tekemillä työtunneilla. Keskiansioiden nousuarvio vuosina 2012–2014 perustuu valtiovarainministeriön ennusteeseen. Laskelmassa ei oteta huomioon yrittäjä- eikä pääomatuloja. Palkansaajan ansiotuloista vähennetään verot ja sosiaalivakuutusmaksut. Laskelmassa on huomioitu hallituksen v. 2012 kehyspäätöksen tuloverotusta koskevat muutokset, jotka astuvat voimaan v. 2013.

Palkansaajien veroaste alentui yhtäjaksoisesti 1990-luvun lopulta lähtien vuosien 2008-2009 poikkeuksellisen syvään taantumaa saakka. Valtion velkaantumisen hillitsemiseksi erityisesti välillistä verotusta on kiristetty. Osana valtiontalouden rahoitusaseman vahvistamista myös tuloverotukseen kohdistuu korotuspaineita. Ansiotuloihin valtionverotuksessa sovellettavaan veroasteikkoon ei tehdä lainkaan inflaatiotarkistusta vuosina 2013 ja 2014. Tämän seurauksena palkansaajien nimellisten tulojen nousun myötä verotus kiristyy. Lisäksi myös kuntataloudessa keskimääräinen kunnallisveroaste nousee tänä vuonna 0,1 %-yksikköä. Vuoden 2014 osalta on oletettu, ettei keskimääräisessä kuntaverossa tapahdu muutoksia. Vuonna 2013 aloitetaan yleisradioveron kerääminen. Laskelmassa yleisradioveron käyttöönotto näkyy ansiotuloverotuksen kiristyneenä, mutta tv-lupamaksun poistuminen ei näy vastaavana lisätulona eikä kuluttajahintojen muutosta hidastavana tekijänä. Tästä syystä yleisradioveron aiheuttama heikkeneminen on näennäistä ja koskee vain vuotta 2013. Yle-veron laskennallinen vaikutus keskimääräiseen tuloveroasteeseen on noin 0,3 %-yksikköä.

Osa julkisen sektorin tulonsiirroista kohdistuu myös palkansaajiin. Eräät tulonsiirrot kuten työttömyyskorvaukset osaltaan tasoittavat suhdannevaihtelun vaikutuksia palkansaajien ostovoiman kehitykseen. Tulonsiirtojen merkitys kokonaisuutena on kuitenkin verrattain rajallinen.

Työllisyys reagoi viiveellä taloudellisessa aktiviteetissa tapahtuviin muutoksiin. Talouskasvun hidastumisen seurauksena viime vuoden loppupuolella alkanut työllisyyskehityksen heikkeneminen jatkuu kuluvana vuonna. Työllisten lukumäärä supistuu 0,3 prosenttia. Ensi vuonna ta-

lousnäkömien kohentuessa työllisyys ei kuitenkaan vielä ehdi reagoida tilanteen paranemiseen, joten työllisten lukumäärä jää edellisen vuoden tasolle.

Palkansaajien käytettävissä oleva reaalityulo supistuu tänä vuonna prosentilla. Edellisen kerran näin on käynyt 1990-luvulla. YLE-veron osuus käytettävissä olevan reaalityulon supistumisesta on 0,4 prosenttiyksikköä. Ensi vuonna kehitys jatkuu samansuuntaisena mutta työllisyystilanteen heikkeneminen pysähtyy minkä seurauksena palkansaajien yhteenlaskettu reaalityulojen lasku jää hieman tämänvuotista pienemmäksi eli 0,5 prosenttiin. Työllisiä palkansaajia kohden ostovoiman lasku jää tänä vuonna hieman vähäisemmäksi.

Taulukossa 4 on kuvattu koko palkansaajajoukon reaalityuloja. Esimerkiksi vuonna 2011, kun kaikkien palkansaajien yhteenlaskettu ostovoima kasvoi 0,4 prosenttia, niin siitä 1,2 prosenttiyksikköä selittyi työllisyyden muutoksella. Tämän vuoksi käytettävissä oleva reaalityulo palkansaajaa kohti supistui 0,8 prosenttia. Palkansaajien maksamat verot otetaan huomioon laskelmassa käyttämällä hyväksi keskimääräistä veroastetta, jota sovelletaan palkkatuloihin ja veronalaisiin tulonsiirtoihin. Tulovero-kertymä kasvaa palkkasummaa nopeammin vuosina 2013–2014. Tämä heikentää osaltaan palkansaajien ostovoimaa.

Taulukko 4 Kaikkien palkansaajien käytettävissä oleva reaalityulo

	2011*	2011*	2012**	2013**	2014**
	milj. €	Muutos edellisestä vuodesta, %			
1. Palkkasumma	78 487	4,4	3,7	2,2	2,5
2. Tuloverot, lopullinen	23 931	4,8	3,7	4,7	4,5
3. Palkkasumma tuloverojen jälkeen	54 556	4,2	3,7	1,1	1,6
4. Saadut tulonsiirrot tuloverojen jälkeen	3 253	-2,5	3,2	2,1	1,0
5. Työtulot tuloverojen ja tulonsiirtojen jälkeen - josta YLE-veron osuus	57 809	3,8 0,0	3,7 0,0	1,1 -0,4	1,6 0,0
6. Kuluttajahintaindeksi, 1990=100	146	3,4	2,8	2,2	2,1
7. Palkansaajien käytettävissä oleva reaalityulo		0,4	0,8	-1,0	-0,5
8. Työlliset palkansaajat, tuhatta henkeä	2 210	1,2	0,4	-0,3	0,0
9. Käytettävissä oleva reaalityulo palkansaajaa kohti		-0,8	0,4	-0,7	-0,5
10. Tehdyt työtunnit, milj. tuntia	3 537	1,3	0,5	0,0	0,5
11. Käytettävissä oleva reaalityulo työtuntia kohti		-0,9	0,3	-1,0	-1,0

Lähde: Tilastokeskus, VM

4 Talouden kilpailukyky

Palkat, tuottavuus ja yksikkötyökustannukset Suomessa ja euroalueella

Suomen talouden toipuminen finanssikiiriä seuranneesta taantumasta heijastui palkansaajille maksettuihin palkansaajakorvauksiin noin vuoden viiveellä. Palkansaajakorvaukset työllistä kohden kohosivat runsaat kolme prosenttia Suomessa v. 2011 ja myös vuonna 2012 palkansaajakorvausten arvioidaan kohoavan lähes yhtä nopeasti. Samaan aikaan euroalueella keskimäärin palkansaajakorvaukset työllistä kohden kohosivat noin kahden prosentin vuosivauhtia, mikä oli keskimääräistä hitaampi nousuvauhti. Tiedot esitetään taulussa 5. Ne perustuvat ennustevuosien osalta Euroopan komission ennusteeseen ja voivat siis poiketa toisaalla tässä raportissa esiintyvistä, valtiovarainministeriön ennusteluvuista.

Tuottavuus työntekijää kohden kohosi Suomessa hiukan keskimääräistä vauhtiaan nopeammin vielä v. 2011, mutta viime vuonna tuottavuus näyttää loivasti heikentyneen. Tuottavuuden aleneminen johtuu siitä, että suhdanteen heikentymisestä huolimatta työllisyys edelleen kasvoi. Tuottavuuskehitystä hidastaa osaltaan myös rakennemuutos, jossa nopean tuottavuuskehityksen elektroniikkateollisuus pienenee ja hitaamman tuottavuuskehityksen palvelualat kasvavat. Tuottavuus on pitkään kasvanut Suomessa euroalueen keskimääräistä vauhtia ripeämmin, mutta lähivuosina tuottavuus kohoaa Suomessa ja euroalueella keskimäärin samaa vauhtia.

Taulukko 5 Koko talouden työvoimakustannukset työntekijää ja tuotettua yksikköä kohden euroalueella ja Suomessa

Euroalue								Keskimäärin		Yhteensä	
	08	09	10	11e	12e	13e	13e	99–11	12e–14e	99–11	12e–14e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	3,3	1,4	1,6	2,1	1,8	1,9	2,0	2,3	1,9	34,7	5,9
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,0	0,1	-0,2	--	--	--	--	--	--	--	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	3,3	1,3	1,8	--	--	--	--	--	--	--	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	-0,4	-2,6	2,5	1,2	0,2	0,5	1,0	0,7	0,6	9,1	1,8
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	3,7	4,1	-0,8	0,9	1,6	1,4	1,0	1,6	1,3	23,4	4,0

Suomi								Keskimäärin		Yhteensä	
	08	09	10	11	12e	13e	14e	99–11	12e–14e	99–11	12e–14e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	4,4	2,3	1,8	3,4	3,3	3,3	3,4	3,1	3,3	49,2	10,3
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,0	-0,6	-0,8	0,2	--	--	--	-0,3	--	-3,3	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	4,4	2,9	2,6	3,2	--	--	--	3,4	--	54,3	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	-2,2	-6,1	3,4	1,6	-0,2	1,0	1,0	1,2	0,6	16,6	1,9
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	6,7	9,0	-1,6	1,8	3,5	2,2	2,3	1,9	2,7	28,0	8,2

Työnantajan sotumaksujen vaikutus lasketaan työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisten palkkojen ja palkkioiden osamäärän avulla. Yksikkötyökustannukset lasketaan työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisten tuottavuuden osamäärän avulla.

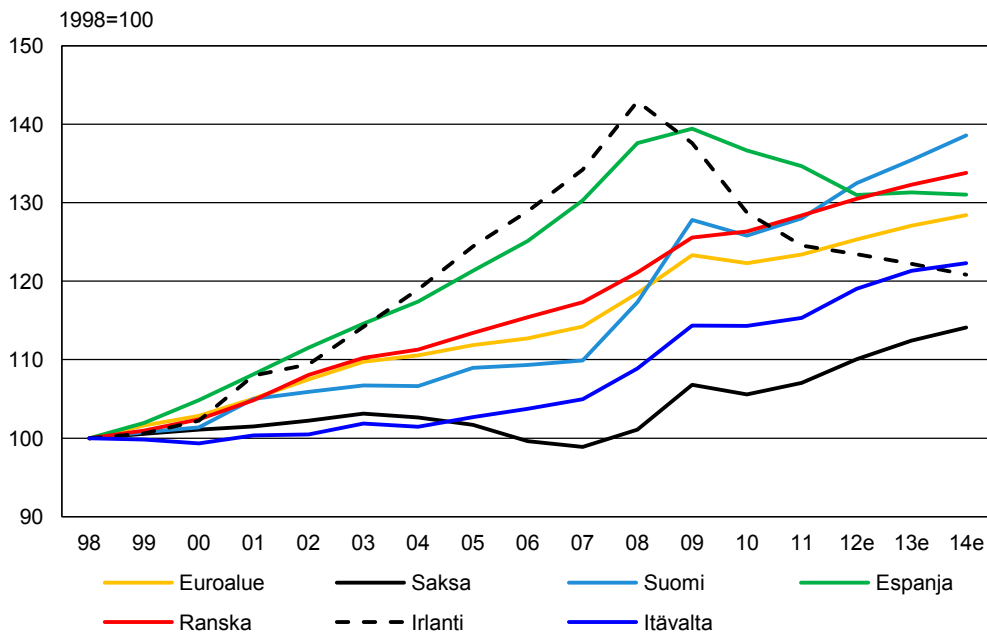
Lähde: Eurostat, Tilastokeskus, Euroopan komission ennuste (marraskuu 2012), VM

Palkka- ja tuottavuuskehitys muodostavat yksinkertaisen kilpailukykyindikaattorin, nimelliset yksikkötyökustannukset. Se kertoo siitä, kuinka palkansaajakorvaukset ovat kehittyneet suhteessa tuottavuuteen. Yksikkötyökustannukset eivät muutu, kun palkat ja tuottavuus kohoaa

vat samaan tahtiin. Mikäli tuottavuus kohoaa palkansaajakorvauksia nopeammin, yksikkötyökustannukset alenevat. 2011 yksikkötyökustannukset kohosivat Suomessa lähes keskimääräistä vauhtiaan, mutta viime vuonna komissio ennakoii niiden nousseen tuntuvasti nopeammin, 3,5 %.

Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden ovat kohonneet Suomessa rahaliiton aikana vuosittain lähes prosenttiyksikön euroalueen keskimääräistä vauhtia nopeammin. Yleisesti palkansaajakorvaukset ovat kohonneet euroalueen jäsenmaissa kaksi–kolme prosenttia vuosittain, vain Saksa on selvä poikkeus tässä joukossa (ks. liitetäulu 1). Saksassa palkansaajakorvaukset ovat kohonneet keskimäärin runsaan prosentin vuodessa rahaliiton aikana. Rahaliiton aikana myös työn tuottavuus työllistä kohden on kohonnut Suomessa euroalueen keskimääräistä taitia ripeämmin, ollen yksi euroalueen nopeimpia. Ainoastaan Irlannissa tuottavuuskehitys on ollut Suomea nopeampaa. Euroalueen ulkopuolella, Suomen läheinen kauppa- ja kilpakumppani Ruotsi on pystynyt kohentamaan työn tuottavuutta jopa Suomea ja Irlantia nopeammin.

Kuvio 6 Koko talouden yksikkötyökustannukset 1998–2014

Lähde: Euroopan Komissio, VM

Muuta euroaluetta nopeampi tuottavuuden kasvu on kompensoinut vain osittain Suomen nopeampaa palkansaajakorvausten kasvua. Rahaliiton aikana yksikkötyökustannukset ovat kohonneet Suomessa keskimäärin 0,3 prosenttiyksikköä vuodessa muuta euroaluetta nopeammin. Tästä näkökulmasta Suomi lukeutuu Ranskan, ei niinkään Itävallan tai Saksan kanssa samaan viiter ryhmään. Kuvio 4 esittää yksikkötyökustannusten kehityksen eräissä rahaliiton jäsenmaissa. Vuosina 2012–2014, komissio arvioi Suomen yksikkötyökustannusten kasvavan peräti kaksi kertaa niin nopeasti kuin euroalueella keskimäärin. Komission ennusteen mukaan yksikkötyökustannuksilla mitatut kilpailukykyerot euroalueella kaventuvat lähivuosina, koska mm. Etelä-Euroopan kriisimaiden ja muutaman muun kilpailukykyä menettäneiden maiden yksikkötyökustannukset alenevat, samalla kun esimerkiksi Suomessa, Saksassa ja Itävallassa ne kohoavat aiempaa nopeammin.

EU-jäsenmaille laadittujen makrotaloudellisia tasapainottomuuksia kuvaavien indikaattoreiden⁴ perusteella yksikkötyökustannusten kehitystä, mm. ulkomaankaupan markkinaosuuden ohella, pidetään yhtenä Suomen makrotaloudellista vakautta uhkaavana tekijänä. Viime vuoden lopulla julkaistussa Euroopan komission Alert Mechanism Report 2013 -raportissa yksikkötyökustannusten vuosien 2008–2011 yhteenlaskettu muutos ylittää niukasti jäsenmaiden euroalueen maille sopiman 9%:n hälytysrajan. Vuotta aiemmin raja ylittyi selvemmin. Komission tutkinnan⁵ mukaan yksikkötyökustannusten kehitys Suomessa ei ole ollut samanlaista kaikilla toimialoilla, ja ongelmallisimpia toimialoja näyttäisivät olevan palvelutoimialat, erityisesti rahoitus- sekä liike-elämän palvelut.

Kustannuskilpailukyky

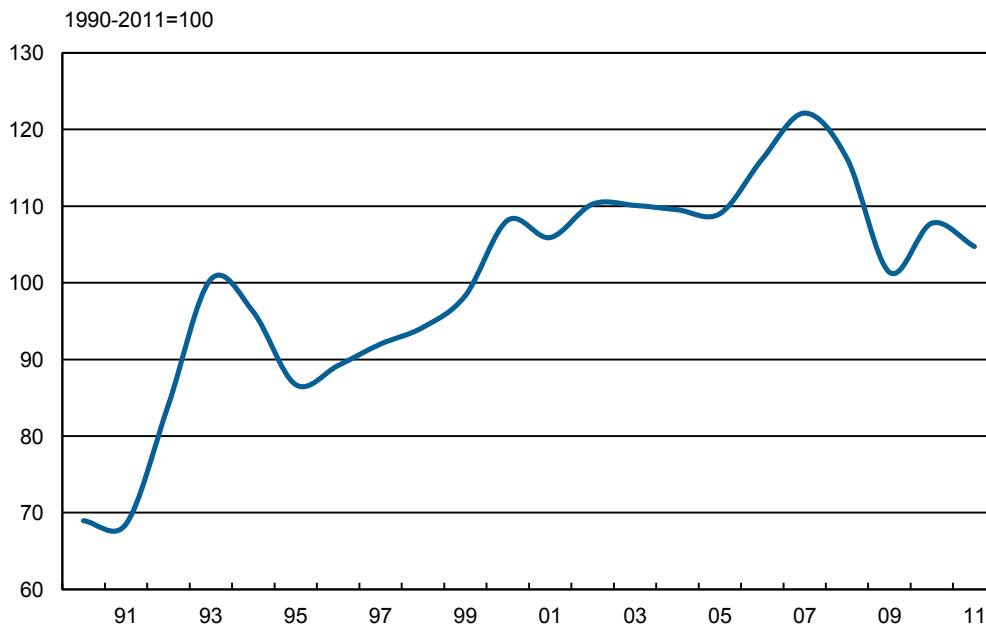
Edellä esitetyn yksinkertaisen euroalueen yksikkötyökustannusvertailun jälkeen siirrytään kilpailukyyn arviointiin yksikkötyökustannuksiin perustuvan kilpailukykyindikaattorin avulla. Kilpailukyyn näkökulmasta on perusteltua kohdistaa huomio kansainväliselle kilpailulle avoimeen sektoriin, joten indikaattori kuvaa tehdasteollisuutta. Tehdasteollisuuden kilpailukykyindikaattori huomioi myös Suomelle relevanttien kilpailijamaiden kustannuskehityksen sekä valuuttakurssien vaikutukset.

Kuviossa 7 tarkastellaan tehdasteollisuuden suhteellisten yksikkötyökustannusten kehitystä Suomessa verrattuna viiteentoista teollisuusmaahan, joiden yritysten vientituotteet kilpailevat suomalaisten yritysten kanssa vientimarkkinoilla. Taantumassa vuonna 2009 kilpailukyky näin mitattuna heikkeni merkittävästi, koska tuotanto supistui Suomessa voimakkaasti suhteessa maksettuihin palkansaajakorvauksiin ja sen myötä yksikkötyökustannukset nousivat suhteessa kilpailijamaihin. Taantumien jälkeen työn tuottavuus koheni nopeasti, mikä myötävaikutti yksikkötyökustannusten suhteelliseen alenemiseen. Vuonna 2011 tehdasteollisuuden kilpailukyky alkoi jälleen heiketä, koska Suomessa yksikkötyökustannukset kääntyivät nousuun, samalla kun useimmat Suomen kilpailijamaista pystyivät alentamaan niitä. Tämän indikaattorin mukaan tehdasteollisuuden kilpailukyky oli parhaimmillaan finanssikriisin kynnyksellä vuonna 2007, jonka jälkeen kilpailukyky on pääsääntöisesti heikentynyt.

⁴ Lisätietoja: http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/macroeconomic_imbalance_procedure/index_en.htm

⁵ European Commission 2012: Macroeconomic Imbalances - Finland. Occasional papers 104.

Kuvio 7 Tehdasteollisuuden kustannuskilpailukyky

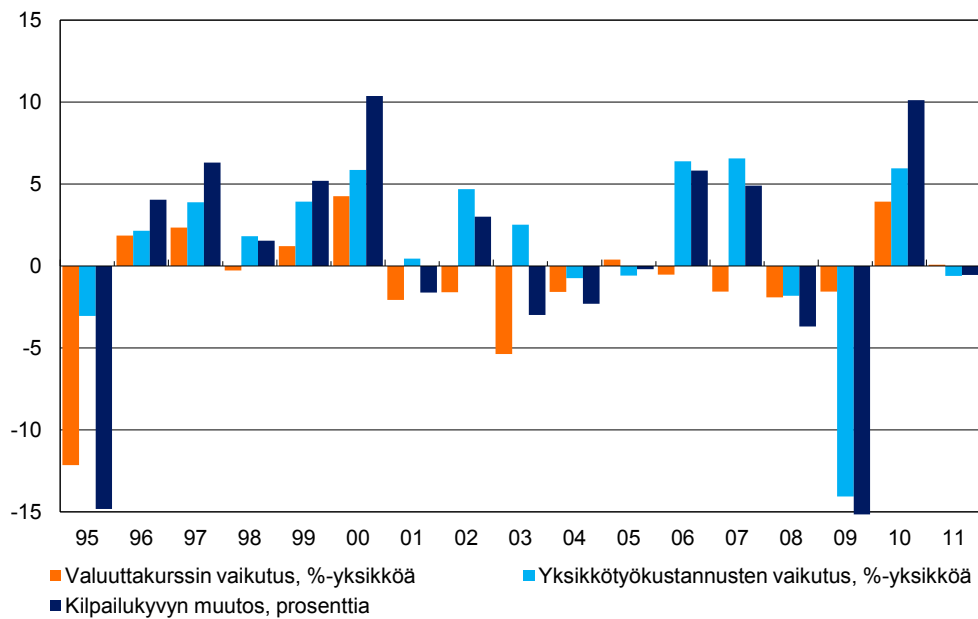
Kun kilpailukyky paranee, käyrä nousee.

Lähde: Bureau of Labor Statistics, Komissio, OECD, VM

Kuviossa 6 tarkastellaan edelleen kilpailukykyä tehdasteollisuuden suhteellisilla yksikkötyökustannuksilla mitattuna, nyt Euroopan komission Suomelle laskeman indikaattorin avulla. Pienet erot näiden kahden vastaavan indikaattorin välillä syntyvät eroista mm. viitemaaryhmän koostumuksessa ja kauppapainoissa sekä perusvuoden valinnassa. Komission kilpailukyky-indikaattorin osoittama muutos kilpailukyvyssä jaetaan tässä ulkomaankauppapainoilla painotetun valuuttakurssin ja yksikkötyökustannusten muutosten vaikutuksiin. Näin voidaan tarkemmin eritellä kilpailukyvyyn paranemiseen tai heikkenemiseen vaikuttaneita tekijöitä.

Vuonna 2010 Suomen tehdasteollisuuden kilpailukyky 36 teollistunutta maata vastaan koheni noin 10 prosenttia, kun se oli edellisenä vuonna heikentynyt peräti 15 prosenttia. Euron heikkeneminen tuki kilpailukykyä v. 2010 noin 3 prosenttiyksikköä ja yksikkötyökustannusten suhteellinen aleneminen noin 7 prosenttiyksikköä. Vuonna 2009 yksikkötyökustannusten nousu heikensi kilpailukykyä yli 10 prosenttia. Myös tämän indikaattorin mukaan tehdasteollisuuden kilpailukyky heikkeni hieman vuonna 2011. Suomen yksikkötyökustannukset kohosivat suhteessa kilpailijamaihin, mutta valuuttakurssilla ei ollut juurikaan vaikutusta tässä tarkasteltavaa, suurempaa vertailujoukkoa vastaan.

Kuvio 8 Tehdasteollisuuden kustannuskilpailukyky – hajotelma

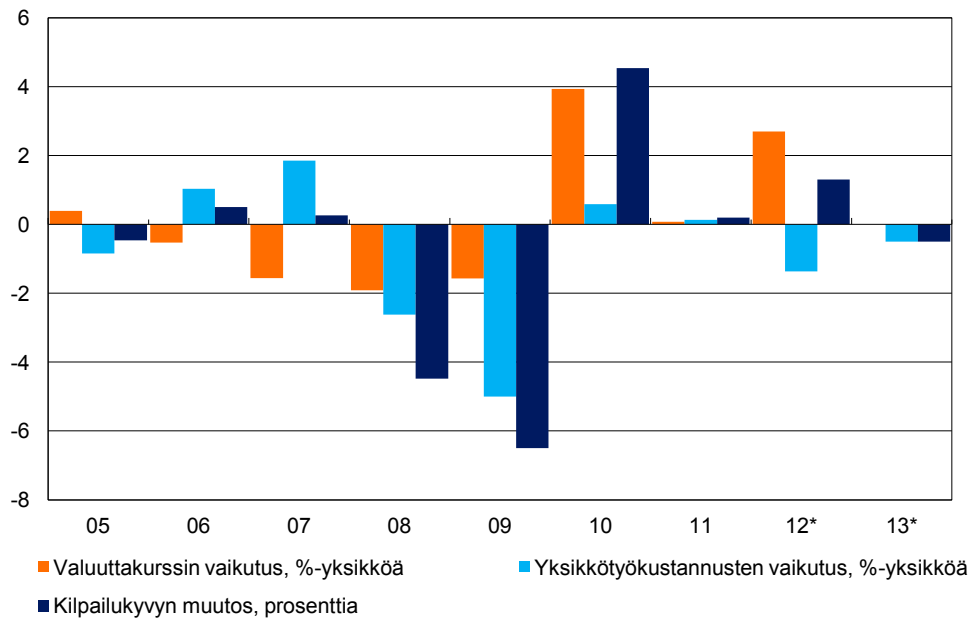

Lähde: Euroopan komissio, VM

Vastaava kilpailukyyn erittely voidaan luonnollisesti ulottaa myös koko talouden tasolle. Kuviossa 7 on jaettu Euroopan komission Suomelle laskema koko talouden kilpailukykyindikaattori komponentteihinsa, suhteellisiin yksikkötyökustannuksiin ja valuuttakurssiin, samalla tavalla kuin edellä tehdasteollisuuden tapauksessa.

Komission koko talouden kilpailukykyä koskevan laskelman mukaan muutokset koko talouden suhteellisissa yksikkötyökustannuksissa ovat kaiken kaikkiaan olleet finanssikriisin jälkeen pieniä. Kilpailukyky koheni vuonna 2010, mutta se oli miltei pelkästään nimellisen efektiivisen valuuttakurssin heikkenemisen ansiota. Yksikkötyökustannusten kilpailukykyä parantava vaikutus olikin paljon pienempi koko taloudessa kuin teollisuudessa, koska tuottavuuden kasvu oli teollisuudessa nopeampaa kuin koko taloudessa. Vuonna 2011 koko talouden kilpailukyky parani hiukan, vaikka tehdasteollisuuden kilpailukyky heikkeni. Suomalaisten yritysten kilpailukyky hyödytti tuolloin hieman sekä euron valuuttakurssin heikkeneminen suhteessa kilpailijamaiden valuuttakursseihin että yksikkötyökustannusten aleneminen.

Kuvio 9 Koko talouden kustannuskilpailukyky – hajotelma

Lähde: Euroopan komissio, VM

Viime vuonna koko talouden kilpailukyvyyn arvioidaan kehittyneen myönteisesti selvästi heikentyneen valuuttakurssin seurauksena huolimatta siitä, että suhteelliset yksikkötyökustannukset kasvoivat kilpailijamaita nopeammin. Kuluvana vuonna yksikkötyökustannuksilla arvioitu kilpailukyky näyttäisi heikkenevän, sillä yksikkötyökustannukset kasvavat edelleen suhteessa kilpailijamaihin, eikä valuuttakurssin odoteta enää heikkenevän.

Muut koko talouden kilpailukyvyyn indikaattorit

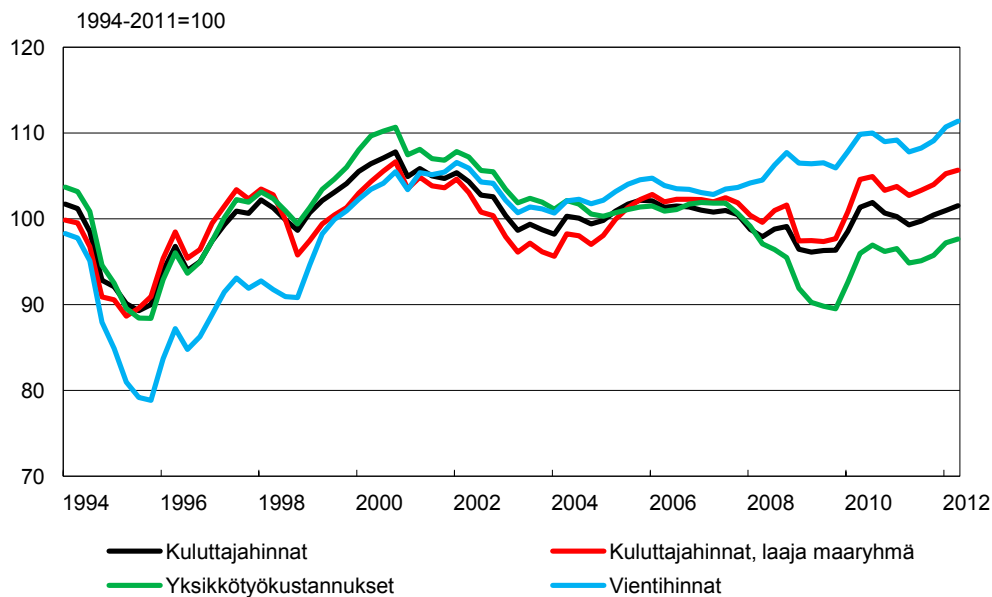
Yksikkötyökustannuksia on käytetty yleisimmin kilpailukyvyyn mittarina, koska niiden on perinteisesti katsottu heijastavan parhaiten eroja eri maiden tuottavuus- ja kustannuskehityksessä. Seuraavassa esitellään muita suhteellisen kustannustason mittareita, kuten suhteellisia kuluttajahintoja tai suhteellisia vientihintoja.

Kuviossa 10 esitetään suhteellisia kustannustasoindeksiteitoja yhteisessä valuutassa Suomelle kilpailijamaaryhmää vastaan. Usean vuoden ajan Suomen vientihinnat ovat alentuneet absoluuttisesti ja suhteessa kilpailijamaihin Suhteellisten vientihintojen laskusta huolimatta Suomi on menettänyt markkinaosuuksia ulkomaankaupassaan. Vientiyritysten kannattavuus on myös heikentynyt, sillä tuontihinnat ovat samanaikaisesti kohonneet.

Jo edellä esitettyjen yksikkötyökustannusten avulla tarkasteltuna suhteellinen kustannuskilpailukyky on heikentynyt verrattuna kilpailijoihin, ja oli jonkin verran alle pitkän ajan keskiarvon. Kuluttajahintojen kehityksen avulla tarkasteltuna suppeampaa ryhmää vastaan Suomen kilpailukyky on ollut parin viime vuoden ajan keskimääräisellä tasolla. Laajempaa maaryhmää vastaan, joka sisältää kehittyviä maita, kuten Kiinan, kustannuskilpailukyky on kohentunut, koska kehittyvissä maissa inflaatio on ollut vuoden 2009 jälkeen nopeampaa kuin kehittyneissä

maissa. Kun tarkastelee kuviota 10, on muistettava, että kuvio kertoo ennen kaikkea suhteellisen kustannustason muutoksista samassa valuutassa, ei absoluuttisista kustannustasoista.

Kuvio 10 Koko talouden kilpailukykyindikaattoreita

Kilpailukyky paranee, kun käyrä nousee.

Lähde: Euroopan komissio

Kilpailukyky ja tulonmuodostus

Viime vuosina kilpailukykyä on alettu ymmärtää laajemmin kyynä kerryttää talouskasvua. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna sen arviointi pelkästään yksikkötyökustannuskehityksen kannalta on liian suppea lähestymistapa. Yksikkötyökustannukset ovat vain yksi osatekijä, jos tavoitteena on myös arvioida yritysten edellytyksiä toimia kannattavasti ja tuottaa Suomelle arvonlisäystä eli talouskasvua. Yritysten kannattavuutta ja kilpailukykyä pitkällä aikavälillä määrittää keskeisesti tuottavuuden kehitys. Lyhyemmällä aikavälillä siihen vaikuttaa lisäksi, ja työvoimakustannusten ohella, niiden omien tuotteiden ja palveluiden hintojen kehitys sekä väli tuote panosten, kuten energian, vuokrien, liikkeenjohdon palvelujen ja raaka-aineiden hintakehitys.

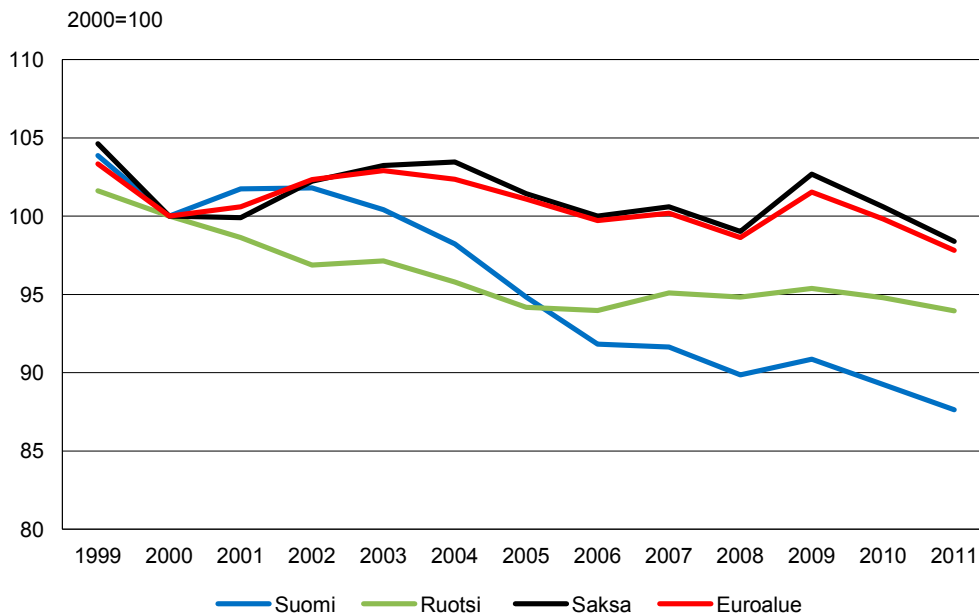
Myös kansantalouden ulkoisen tasapainon, eli toteutuneen vienti- ja tuontikehityksen erotuksen seuranta on yksi tapa tarkastella kilpailukyyn kehitystä. Vaihtotasekehitys voi kuitenkin heijastella muitakin tekijöitä kuin kilpailukykykehitystä, kuten säästämisen ja investointien kautta syntyvää talouden rahoitusaseman epätasapainoa. Euroalueen vaihtotaseiden eriytymisen taustalla on kuitenkin nähty nimenomaan hintojen, kustannusten ja kilpailukyyn eriytymistä, joka on rakenteellisempi ja pysyvämpi ulkoisen epätasapainon tekijä kuin suhdanneluonteinen vaihtotaseen epätasapaino.

Tässä raportissa on laajennettu toimikunnan kilpailukyyn seuranta työvoimakustannusten ohella olennaisiin, yritysten kannattavuuteen ja kilpailukyyn vaikuttaviin tuloihin ja kustannuksiin, eli suomalaisten tuotteiden ja palveluiden hintakehitykseen sekä väli tuotteiden kus-

tannuksiin. Tarkastelun ulkopuolelle on jätetty tulevan talouskehityksen kannalta tärkeä tuottavuuskehitys sekä vaihtotaseen ja kilpailukyvyn välinen yhteys.

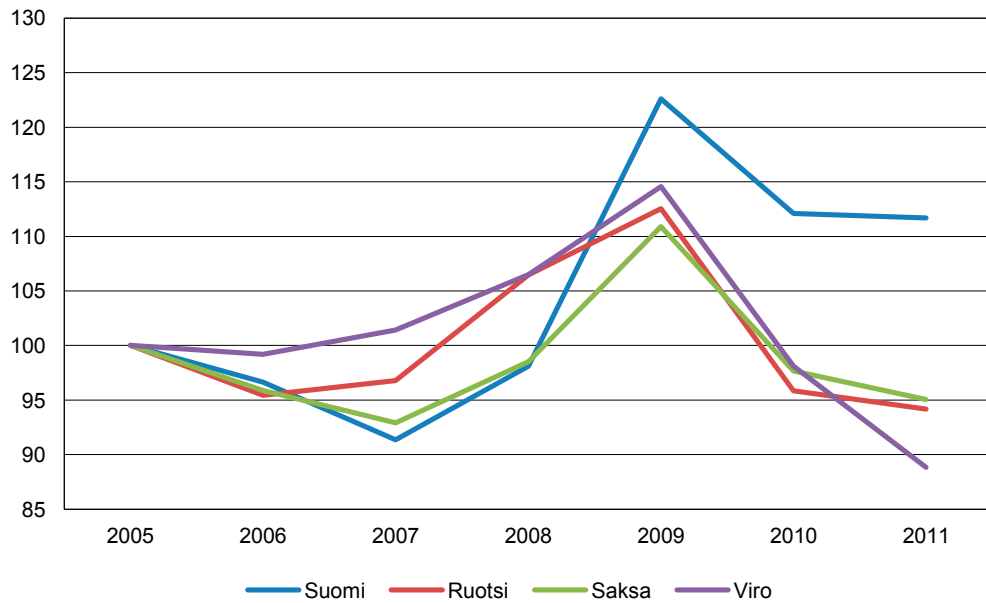
Vaihtosuhteen kehitys vaikuttaa yritysten kilpailukykyyn ja kannattavuuteen vientiyritysten tuotteiden ja palveluiden hintakehityksen ja ulkomailta ostettujen väliuotepanosten luomien kustannuspaineiden kautta. Suomen vaihtosuhte on heikentynyt merkittävästi (runsas 10 %) 2000-luvun alusta (kuvio 11). Erityisesti kallistuva energia on heikentänyt vaihtosuhteen kehitystä, sillä energiahyödykkeiden osuus on selvästi suurempi tuonnista kuin viennistä. Toisaalta Suomelle tärkeiden elektroniikkatuotteiden ja metsäteollisuuden tuotteiden hinnat ovat laskeutuneet maailmanmarkkinoilla. Koska elektroniikkatuotteiden osuus koko tavaraviennistä on laskenut merkittävästi 2000-luvun alkupuolelta, sen negatiivinen vaikutus vaihtosuhteeseen on pienempi tulevaisuudessa.

Kuvio 11 Vaihtosuhte

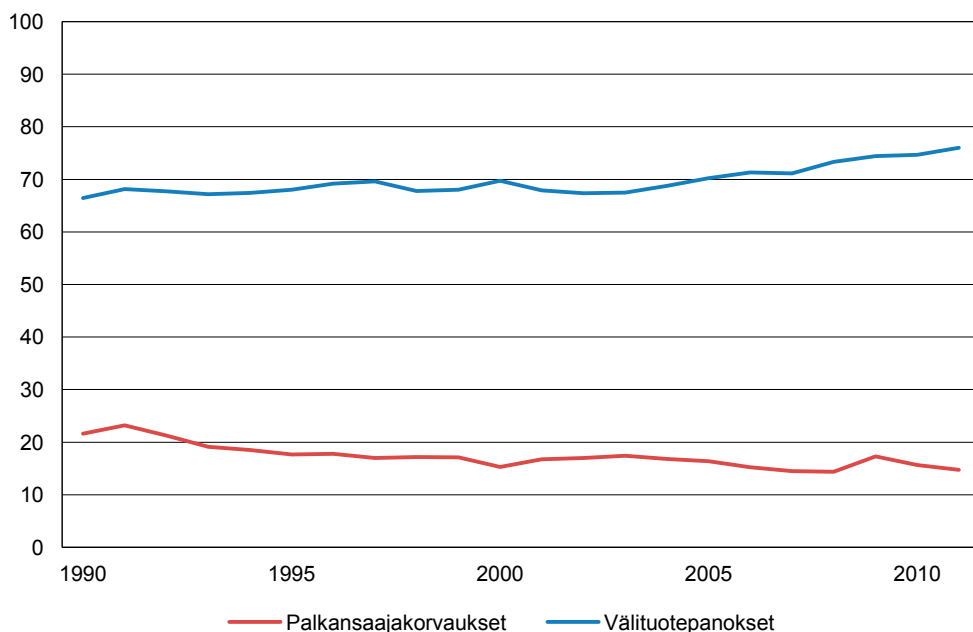
Nimellisten yksikkötyökustannusten tarkastelu ei huomioi vaihtosuhteen heikkenemisen vaikutusta yritysten kannattavuuteen ja palkanmaksuvaraun, sillä työvoimakustannukset suhteutetaan siinä tuotannon *määrälliseen* kehitykseen. Sen sijaan, jos verrataan työvoimakustannuksia *euromääräiseen* arvonlisäykseen, tullaan huomioineeksi myös vienti- ja tuontihinnat (kuvio 12). Tällä mittarilla, eli reaalisilla yksikkötyökustannuksilla tarkasteltuna, Suomen tehdasteollisuuden kustannuskilpailukyky suhteessa muihin maihin näyttää heikentyneen vielä enemmän kuin nimellisillä yksikkötyökustannuksilla mitattuna, erityisesti vuonna 2009.

Kuvio 12 Reaaliset yksikkötyökustannukset tehdasteollisuudessa

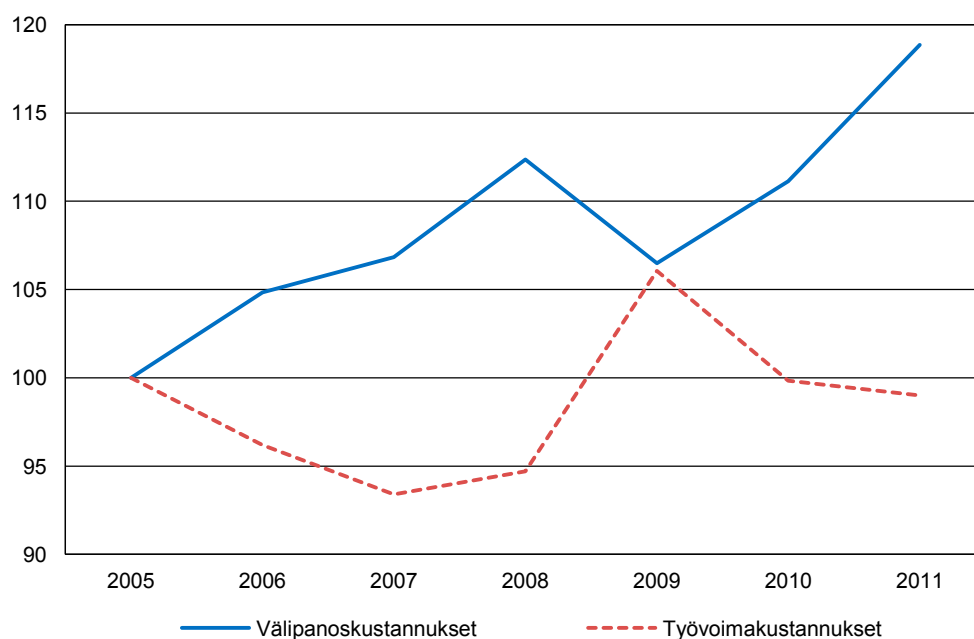
Ulkomailta ostettujen välipanosten kallistuminen on yksi vaihtosuhtekehitykseen vaikuttava tekijä. Välituotekustannukset vaikuttavat kuitenkin yritysten kannattavuuteen ja kilpailukykyyn paitsi tuonti- energian ja raaka-ainehintojen kautta, myös esimerkiksi vuokrien ja liikkeenjohdon palvelujen hintakehityksen välityksellä. Välituotepanoskustannusten huomioiminen kilpailukykyyn osatekijänä on sitäkin tärkeämpää, kun niiden osuus teollisuusmaiden välisessä kaupassa vaihdettavien tuotteiden tuotantokustannuksista on pitkällä aikavälillä kasvanut. Myös Suomessa välituotepanosten osuus on kasvanut ja työvoimakustannusten osuus pienentynyt (kuvio 13). Suomen tehdasteollisuudessa välituotepanosten osuus tuotoksen (myynnin) arvosta oli 76 % viime vuonna.

Kuvio 13 Palkansaajakorvaukset ja välituotepanokset tehdasteollisuuden tuotoksessa

Välituotepanosten luomia kustannuspaineita voidaan tarkastella mittaamalla, kuinka paljon yhden tuotteen valmistamisesta syntyy välituote- ja työvoimakustannuksia⁶ (kuvio 14). Näin tarkasteluna Suomen tehdasteollisuudessa kustannuspaineet ovat viime vuosina tulleet vielä enemmän välituotteiden kuin suorien työvoimakustannusten puolelta. Tehdasteollisuuden työvoimakustannukset ovat nousseet 2000-luvulla tuotoksen hintaa nopeammin paitsi vuonna 2010. Myös välituotepanosten hinnat ovat pääosin nousseet tuotoksen hintaa nopeammin. Tuotoksen hinta on noussut 2000-luvulla keskimäärin 0,6 %, suorat työvoimakustannukset 3,9 % ja välituotepanosten hinnat 1,8 %. Vuosina 2010 ja 2011 yritysten kustannuspaineet ovat tulleet erityisesti välituotepanosten puolelta.

Kuvio 14 Välipanostekustannus ja työvoimakustannus tuotosyksikköä kohden

⁶ Välipanostekustannus (käyvin hinnoin) jaettuna tuotoksen määrällä (kiintein hinnoin).

LIITTEET

Liitetaulukko 1: Koko talouden yksikkötyökustannusten kehitys euroalueella ja maittain

Euroalue	2007	2008	2009	2010	2011	2012e	2013e	2014e	Keskimäärin		Yhteensä	
									99-11	12e-14e	99-11	12e-14e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	2,6	3,3	1,4	1,6	2,1	1,8	1,9	2,0	2,3	1,9	34,7	5,9
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,2	0,0	0,1	-0,2	--	--	--	--	--	--	--	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	2,8	3,3	1,3	1,8	--	--	--	--	--	--	--	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	1,2	-0,4	-2,6	2,5	1,2	0,2	0,5	1,0	0,7	0,6	9,1	1,8
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	1,4	3,7	4,1	-0,8	0,9	1,6	1,4	1,0	1,6	1,3	23,4	4,0
Itävalta	2007	2008	2009	2010	2011	2012e	2013e	2014e	99-11	12e-14e	99-11	12e-14e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	3,1	3,2	1,7	1,2	1,9	2,9	2,1	1,9	2,1	2,3	30,3	7,1
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,2	-0,3	0,1	0,1	0,0	--	--	--	-0,1	--	-1,6	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	3,3	3,5	1,7	1,1	1,9	--	--	--	2,2	--	32,4	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	1,9	-0,5	-3,1	1,2	1,0	-0,3	0,2	1,2	0,9	0,3	13,0	1,0
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	1,2	3,7	5,0	0,0	0,9	3,2	1,9	0,8	1,1	2,0	15,3	6,0
Belgia	2007	2008	2009	2010	2011	2012e	2013e	2014e	99-11	12e-14e	99-11	12e-14e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	3,4	3,6	1,2	1,4	3,1	3,1	2,5	2,6	2,6	2,7	40,5	8,5
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,6	0,1	0,6	0,1	-0,2	--	--	--	0,1	--	0,7	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	2,8	3,4	0,6	1,2	3,3	--	--	--	2,6	--	39,6	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	1,2	-0,8	-2,6	1,7	0,4	-0,3	0,4	1,1	0,7	0,4	9,9	1,2
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	2,2	4,4	3,8	-0,3	2,7	3,4	2,1	1,5	1,9	2,3	27,8	7,2
Saksa	2007	2008	2009	2010	2011	2012e	2013e	2014e	99-11	12e-14e	99-11	12e-14e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	0,8	2,1	0,2	2,4	3,0	2,6	2,8	3,1	1,3	2,8	18,2	8,7
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,6	-0,2	0,2	0,1	-0,3	--	--	--	-0,1	--	-1,1	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	1,4	2,3	0,0	2,3	3,3	--	--	--	1,4	--	19,6	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	1,5	-0,1	-5,2	3,6	1,6	-0,3	0,6	1,6	0,8	0,6	10,5	1,9
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	-0,8	2,3	5,6	-1,1	1,4	2,8	2,1	1,5	0,5	2,2	7,0	6,6
Espanja	2007	2008	2009	2010	2011	2012e	2013e	2014e	99-11	12e-14e	99-11	12e-14e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	4,6	6,7	4,3	0,2	0,5	0,3	1,4	0,4	3,0	0,7	46,5	2,1
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,1	0,6	0,1	-1,5	0,5	--	--	--	0,0	--	0,6	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	4,7	6,1	4,2	1,7	0,0	--	--	--	2,9	--	45,6	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,4	1,0	3,0	2,2	2,0	3,1	1,1	0,6	0,7	1,6	8,8	5,0
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	4,1	5,6	1,3	-2,0	-1,5	-2,7	0,2	-0,2	2,3	-0,9	34,7	-2,7
Ranska	2007	2008	2009	2010	2011	2012e	2013e	2014e	99-11	12e-14e	99-11	12e-14e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	2,5	2,6	1,8	2,3	2,9	2,0	1,8	1,7	2,7	1,8	41,5	5,6
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,1	0,0	0,2	-0,1	0,4	--	--	--	-0,1	--	-0,7	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	2,6	2,6	1,5	2,4	2,4	--	--	--	2,8	--	42,6	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,9	-0,6	-1,9	1,7	1,2	0,3	0,4	0,6	0,8	0,4	10,3	1,3
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	1,7	3,2	3,7	0,6	1,6	1,6	1,4	1,1	1,9	1,4	28,4	4,2
Italia	2007	2008	2009	2010	2011	2012e	2013e	2014e	99-11	12e-14e	99-11	12e-14e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	2,0	3,0	-0,1	2,0	1,0	0,1	0,7	1,5	2,1	0,8	31,2	2,3
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,0	0,4	-0,1	0,0	0,0	--	--	--	-0,1	--	-1,6	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	2,0	2,6	0,1	2,0	1,0	--	--	--	2,2	--	33,3	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,4	-1,4	-3,9	2,5	0,1	-2,0	-0,1	0,7	-0,1	-0,5	-1,4	-1,4
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	1,6	4,5	4,0	-0,5	0,9	2,1	0,8	0,8	2,2	1,2	33,1	3,7
Alankomaat	2007	2008	2009	2010	2011	2012e	2013e	2014e	99-11	12e-14e	99-11	12e-14e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	3,0	3,4	2,1	1,2	1,5	2,4	2,2	2,2	3,0	2,3	46,1	6,9
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,3	0,3	0,1	0,3	0,2	--	--	--	0,3	--	3,4	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	3,3	3,0	2,1	1,0	1,3	--	--	--	2,7	--	41,3	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	1,3	0,3	-3,0	2,0	0,3	-0,5	0,9	1,3	0,9	0,6	11,8	1,7
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	1,6	3,0	5,3	-0,8	1,2	2,9	1,3	0,9	2,1	1,7	30,7	5,2
Suomi	2007	2008	2009	2010	2011	2012e	2013e	2014e	99-11	12e-14e	99-11	12e-14e
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muutos	3,7	4,4	2,3	1,8	3,4	3,3	3,3	3,4	3,1	3,3	49,2	10,3
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,2	0,0	-0,6	-0,8	0,2	--	--	--	-0,3	--	-3,3	--
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	3,8	4,4	2,9	2,6	3,2	--	--	--	3,4	--	54,3	--
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	3,1	-2,2	-6,1	3,4	1,6	-0,2	1,0	1,0	1,2	0,6	16,6	1,9
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	0,5	6,7	9,0	-1,6	1,8	3,5	2,2	2,3	1,9	2,7	28,0	8,2

Työnantajan sotumaksujen vaikutus lasketaan työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisten palkkojen ja palkkioiden osamäärän avulla.

Yksikkötyökustannukset lasketaan työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisen tuottavuuden osamäärän avulla.

Lähteet: Eurostat, Tilastokeskus, Euroopan komission ennuste (marraskuu 2012)

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI

PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO

p. 02951 6001

f. 09 1602 2165

julkaisut@vnk.fi

www.vnk.fi/julkaisut